

366. Szedres határa

(Tolna megye) LT, Á

2005. április 6-án célzott terepbejárást végeztünk a település külterületén.

Hídja-puszta: Hídja-pusztától É-ra kb. 500 m-re, környezetéből erőteljesen kiemelkedő dombon Árpád-kori templom nyomait azonosítottuk. A tavaly őszi szántáskor felszínre került, a téli csapadék által lemosott építési törmelék kirajzolta a templom elhelyezkedését, kiterjedését és főbb alaprajzi sajátosságait. Tájolása pontosan Ny-K-i. A hajó mérete a sávosan felszínre került téglatörmelék alapján kb. 8×4,5 m lehetett, a vállak után a szentély félkörívesen, ám kissé nyújtottan záródhatott, ennek hossza kb. 2 m (a templom teljes hossza tehát kb. 10 m). A templom körüli temetőre utaló embercsontok az épülettől K-re 5 m, ill. D-re kb. 15 m hosszan jelentkeztek. A templomhoz tartozó falu (a középkori Hegyi?) maradványait nem tudtuk megfigyelni, mindössze két, kettősen tagolt, 13-14. századi cseréptöredéket találtunk. A templomtól D-re kb. 20 m-re egy szürke foltból kelta urna összetartozó darabjait és égett embercsontokat gyűjtöttünk.

Téglaházi-dűlő: Szedrestől DNy-ra, a Sárvíz két mellékágának összefolyásánál, enyhén kiemelkedő dombon, elsimított felszínen Árpád-kori cserepeket, köztük feltűnően sok cserépbogrács-töredéket gyűjtöttünk. A lelőhely K-i szélén, részben talán az erdő alá húzódva néhány bizonytalan korú tégladarab is előkerült.

Munkatárs: B. Kohári Gabriella (KÖH, Pécs).

K. NÉMETH ANDRÁS – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

367. Szeged-Kiskundorozsma, Daruhalom-dűlő III.

(Csongrád megye) Sza, Ú

2005. június 22. és augusztus 2. között megelőző feltárást végeztünk az M5 autópálya és a hozzá kapcsolódó 7.14 jelű összekötő út 0+350-0+900 km-szelvényei között talált új, 26/97a (M5 82.) sz. lelőhelyen.

A lelőhely Kiskundorozsmától É-ra, a Maty-ér É-D folyásirányú ágától Ny-ra lévő magasparton helyezkedik el. A tervezett nyomvonal 550 m hosszan és 18-25 m között váltakozó szélességben veszélyeztette a lelőhelyet. A munkálatokat a teljes nyomvonal szélességében folytattuk, továbbá a 0+500-as km-szelvényénél D-re és 0+640-es km-szelvényénél É-ra egy 40-40 m hosszú és 6-8 m széles sávban is rábontottunk. Ennek eredményeként 10 918 m²-en 402 objektumot tártunk fel.

Ezek – néhány újkori kivételével – Kr. u. 2-5. századi szarmata régészeti jelenségek: gödrök, árkok, kemencék, füstölők, házak. A gödrök nagy része közepes méretű tárolóverem volt. Nagyobb sűrűsödésük a szelvény K-i és középső részében volt. A feltárt terület nagyságához képest kevés árkot találtunk. Ezek közül – egy kivételével – mind a magaspart vonalát követve futott. Szabadtéri, korábban használt gödör oldalába másodlagosan vájt kemencéket főként a terület K-i részén találtunk. Sütőfelületük többszörösen megújított volt,

azonban kerámiát nem tapasztottak bele. Az egyik szabadtéri kemence sütőfelületébe salakot tapasztottak. A lelőhelyen öt füstölőt is feltártunk. Ezek közül három önálló egységet alkotott, kettőnek pedig ugyanaz volt a tüzelőtere. A szelvényben összesen két földbe mélyített, tapasztott padlójú, cölöpszerkezetes (az egyikben három, a másikban négy cölöplyuk volt) házat tártunk fel. Ezek egymás mellett, rendezetten helyezkedtek el, azonos korúak lehettek. A feltárás egyik legérdekesebb objektuma a szelvény középső harmadában lévő, közel 16 m hosszú és 7-8 m széles gödörkomplexum volt. Két lekerekített sarkú téglalapból (átlagos mélysége 150-160 cm volt) és öt egymással kapcsolatban álló gödörből állt. A 4-5. századra keltezhető objektum rendeltetése pontosan nem ismert.

A leletanyag legnagyobb részét a kerámia alkotja. Előkerültek kézzel formált főzőedények töredékei, valamint a korongolt edények különböző típusai is. A barbarikumban készített edények mellett szép számmal kerültek elő római eredetű edénytöredékek is (terra sigillata, festett, barbotinos meredek falú tál, mázas korsó és dörzstál töredékek). A kerámia mellett a mindennapi életben használt eszközök és viseleti tárgyak is napvilágot láttak (csontkorcsolyák, őrlő- és fenőkövek, bronzérem, vasfibulák, övcsatok, gyöngyök). Említésre méltóak a feltáráson előkerült vaseszközök is (sarló, ekepapucs). A leletanyagban nagy mennyiségben fordult elő salak, ami valamilyen helyben végzett ipari tevékenységre, fémmegmunkálásra utal; csakúgy, mint a szelvény középső harmadában kibontott gödrök betöltéséből előkerült öntőtégelyek töredékei is (az egyik belsejében bronzolvadékot figyeltünk meg).

A településrészletet több kronológiai fázisra oszthatjuk, melyet az előkerült leletanyag is alátámaszt (keltezhető értékű római és barbár kerámiák).

Feltártunk egy 4. századra keltezhető, 31 sírból álló temetőrészletet is, mely a szelvény középső harmadában, egy magasabb részen helyezkedett el, közvetlenül a telepobjektumok között (több helyen sikerült megfigyelniük szuperpozíciót). A sírok több helyen sorokba rendeződtek, valamennyi tájolása DK-ÉNy volt, 10 sírt körárokka kerítették. A legtöbb sírban sikerült koporsót (általában rönkkoporsó), vagy arra utaló nyomot (pl.: „S” alakú koporsókapocs) dokumentálnunk. Egy sír esetében foltokban a koporsó fedele is megmaradt. A temetkezések jelentős része sírrablásnak esett áldozatul, csupán néhány sírt nem bolygattak meg.

A bolygatottság ellenére mindegyik temetkezés tartalmazott valamilyen viseleti elemet, vagy a túlvilági életre szánt útravalót. A női temetkezések általános leletei voltak a gyöngyök (borostyán, korall, karneol, üveg), fibulák, továbbá a vaskések és orsógombok. A ritkább leletek közé tartozott az összesen két sírból előkerült cyprea kagyló vagy a balta alakú csüngő, valamint a bronz és vas karperecek. A férfisírok mellékletei szegényebbek voltak, általános lelet a vascsat és a vaskés volt. A temetőrészletben két gyermeksírt is feltártunk, ezek